

SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN HIV/AIDS KONUSUNDAKİ BİLGİLERİ VE HIV/AIDS'Lİ KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMLARI

Social Work Students' HIV/AIDS Knowledge and Attitudes Toward the Persons with HIV/AIDS

Veli DUYAN

Yrd. Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Öğretim Üyesi

ÖZET

HIV/AIDS hastalığından etkilenenlerin sayısı giderek artmaktadır. HÜ Sosyal Hizmetler Yüksekokulu öğrencilerinin AIDS konusundaki bilgi düzeylerini ve AIDS'li kişilere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma 82 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin AIDS konusundaki bilgi düzeylerinin yüksek olduğu ve AIDS konusunda eğitimin bilgi düzeyini anlamlı düzeyde artırdığı saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin AIDS'li kişilere yönelik tutumlarının olumlu olduğu

saptanmıştır. Cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir tutum farklılığı olduğu saptanmış ve kız öğrencilerin AIDS'li kişilere tutumlarının erkeklere göre daha anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal hizmet öğrencileri, AIDS bilgisi ve AIDS'li'lere yönelik tutum

SUMMARY

The number of the persons that are affected from HIV/AIDS has been growing. The main purpose of this research is to determine the AIDS knowledge and attitudes toward persons with HIV/AIDS of HÜ School of Social Work students and 82 students included in this research. As a result, AIDS knowledge is generally high and having special education on AIDS has great effect on AIDS knowledge level. Beside, students have positive attitudes toward the persons with HIV/AIDS. It is determined that there is statistically important difference on the variable of sex, and female students have more positive attitudes toward the persons with AIDS than male students.

Key Words: School of social work students, AIDS knowledge and attitudes toward persons with AIDS

GİRİŞ

HIV/AIDS'li insanların ve dolayısıyla AIDS'ten etkilenenlerin sayısı giderek artmaktadır. Hastalığın tıbbi yönünün yanı sıra sosyal, ekonomik, psikolojik, etik vb. yönlerinin bulunması nedeniyle oldukça karmaşık bir durumla karşı karşıya bulunmaktayız. Bu karmaşıklık, toplumun AIDS hastalığına ve hastalarına vermiş olduğu tepkiler nedeniyle, kimi durumlarda içinden çıkılmaz bir hal almaktadır.

Hastalık başlangıcından itibaren kendine özgü bir gelişme izlemiştir.

Başlangıçta kentsel bölgelerde yaşayan gay topluluklarında, uyuşturucu madde kullananlarda ve seks çalışanlarında görülmesi toplumun AIDS hastalığına yakalanan kişilere yönelik tutumlarının şekillenmesinde önemli etkileri olmuştur. Ayrıca medyada yer alan haberler de olumsuz tutumların pekişmesine katkı vermiştir (Temoshok, Sweet ve Zich, 1987).

HIV/AIDS'in günümüzde artık gaylar, uyuşturucu kullananlar ya da seks çalışanları gibi sınırlı grupların hastalığı olmadığı bilinmektedir ve hastalık bir davranış hastalığı niteliğindedir. Cinsel davranışlar ve madde kullanımına ilişkin davranışlar hastalığın bulaşmasında ve yayılımında etkili olmaktadır. Bununla birlikte toplumun vermiş olduğu tepkiler gerçeğe ulaşmada bazı zorlukların olduğu ortaya koymaktadır.

HIV'in bulaşma yolları hakkında yanlış bilgilenme, salgından en fazla etkilenen gruplara yönelik önyargılı tutumlar, HIV bulaşına neden olan cinsel ve damar-ıçi uyuşturucu madde kullanımı gibi davranışlar, hastalık ve ölümle ilgili korkular (Duyan 2001) hastalara yönelik tutumlarda belirleyici olabilmektedir.

Hastalığın başlangıcından itibaren özellikle tıp elemanlarının, ruh sağlığı personelinin ve diğerlerinin tepkileri inceleme konusu olagelmıştır. Hastalığın etiolojisinin ve hastalıktan etkilerinin özelliklerinin bulunmadığı ve hastalığa yakalananların ya da etkilenenlerin yukarıda belirtilen marjinal gruplar olarak ifade edildiği zamanlarda bu personel de toplumun geneli gibi tepkilerde bulunmuşlar ve benzer tutumlara sahip oldukları ortaya konulmuştur (Douglas, Kalman ve Kalman, 1985; Kelly ve

diğ., 1988a, 1988b; vanServellen, Lewis, ve Leake, 1988, Duyan ve diğ. 2001).

Günümüzde AIDS hastalığı ile ilgili pek çok keşif yapılmış, tanı ve tedavi süreci ile ilgili çok büyük gelişmeler kat edilmiştir. Bu gelişmelerin sonucunda hastalık, hastalık süreci e hastalıktan etkilenenler hakkında daha fazla bilgi sahibi olunmuştur. Bunun sonucunda yakın zamanlarda yapılan araştırma sonuçlarına göre yukarıda belirtilen meslek elemanları arasında HIV/AIDS'li kişilere yönelik tutumların değiştiğini ortaya koymaktadır. Bu değişim genellikle olumlu yöndedir (Bowman ve diğ., 1994; Brown ve diğ., 1990; Goldenberg ve Laschinger, 1991; Gross ve Passanante, 1993; Jemmott, Jemmott, ve Cruz-Collins: 1992; Strasser ve Damrosch, 1992).

Ülkemizde de hastalıkla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilenen çeşitli meslek elemanları üzerinde çok sayıda araştırma yapılmıştır (Çok ve diğ., 1988; Duyan ve diğ., 1988; Elbaş ve Şenol 1988; Dalgıç, Sarp ve Yalçın 1999; Sünter ve diğ. 1999; Türk ve diğ. 2000; Yıldırım ve Apan 2001; İçli ve Yalçın 2002; Özcebe 2002).

Yukarıda sıralanan araştırmaların büyük bir bölümü o mesleğe aday olan kişiler üzerinedir. Bir başka ifadeyle yapılan araştırmalar öğrenci grupları üzerinde odaklaşmaktadır. Bu çalışmalarda AIDS bilgisi, AIDS'li hastalara yönelik tutumlar ve cinsellik ana konular olarak karşımıza çıkmaktadır ve araştırma sonuçları AIDS bilgisinin giderek arttığını ve yavaş da olsa AIDS'lilere yönelik tutumların olumlu yönde geliştiğini göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı HÜ Sosyal Hizmetler Yüksekokulu öğrencilerinin AIDS konusundaki bilgi düzeylerini ve AIDS'li kişilere yönelik tutumlarını belirlemektir.

YÖNTEM

Model

Bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (3). Araştırma kapsamına dahil edilen öğrencilerinin kimi sosyo-demografik özellikleri ve kimi davranışları değerlendirilmiş, AIDS konusundaki bilgileri ve HIV/AIDS'li kişilere yönelik tutumları açısından bu özelliklerin tümü bağımsız değişken işlevi görmüştür.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu ikinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

(1) **Soru kağıdı.** Araştırmada kullanılan soru kağıdı öğrencilerin cinsiyet, yaş, doğum yeri, medeni durumu, sosyal güvence durumu ve gelir düzeylerini belirlemeyi amaçlayan soruların yanı sıra öğrencilere kendilerine HIV/AIDS bulaşacağını düşünme, HIV testi yaptırma, HIV/AIDS'li bir tanıdığı/arkadaşı bulma, başkalarıyla HIV/AIDS hakkında konuşma, aktif cinsel yaşamı olma, prezervatif (kondom) kullanma ve daha önce HIV/AIDS eğitimi alma durumuna ilişkin sorular sorulmuştur.

(2) **HIV/AIDS bilgi soru kağıdı.** HIV/AIDS'in kimi özellikleri, bulaşma ve bulaşmama yollarına ilişkin bilgileri içeren ve "Doğru", "Yanlış" ve "Bilmiyorum" şeklinde yanıtlanabilecek 15 sorudan oluşmaktadır.

(3) AIDS Tutum Ölçeği (ATÖ)*

Froman, Owen, and Daisy (1991) tarafından geliştirilen 6'lı likert tipi bir ölçme aracıdır ve insanların AIDS'e yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek hemşirelik ve eğitim öğrencileri üzerinde yapılan çalışma ile geliştirilmiştir.

Ölçek araştırmacılara insanların ölçekte yer alan maddelere verdikleri yanıtlara göre HIV/AIDS'li kişilere yönelik empati ve kaçınma şeklinde tutumlara sahip olup olmadıklarını belirleme olanağı vermektedir. Ölçekte yer alan maddelere 1 "tamamen katılmıyorum" dan başlamak üzere 6 "tamamen katılıyorum" biçiminde yanıt verebilmektedir. Ölçekte 7 empati maddesi bulunurken, 14 kaçınma maddesi yer almaktadır.

Orijinal ölçek yüksek düzeyde geçerlilik ve güvenilirliğe sahiptir. Bununla birlikte ölçeğin orijinalde hazırlanan kültürden farklı bir kültürde uygulanması nedeniyle güvenilirlik ve geçerlik düzeyi yeniden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu öğrencileri yer almıştır. Test-tekrar test güvenilirliği $r = .719$ ($p < .001$) olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçe dil kurallarına uygun olabilmesi için asıl metne göre küçük ifade değişiklikleri yapılmıştır. AIDS Tutum Ölçeğinin güvenilir ve geçerli olup olmadığını belirlemek amacıyla güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve bu analiz sonucunda ölçeğin güvenilir olduğu görülmüştür ($\text{Alpha} = .8171$). Yapı geçerlilik düzeyini belirlemek amacıyla varyans hesaplaması yapılmıştır; buna göre madde 1'de 4.906 olan özdeğer 2.324'e düşmüştür. Buna göre ölçe-

* Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışmasına verdiği katkılardan dolayı Doç. Dr. Selahattin Gelbal'a teşekkür ederim.

ğin yapı geçerliğinin olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca ölçekte yer alan maddelere ilişkin olarak madde matriksi oluşturulmuş; buna göre ölçeğin AIDS'li kişilere yönelik tutumları ölçmede geçerli olduğu söylenebilir.

Tablo 1. Madde matriksi

Tutum maddesi	Özdeğer (Eigenvalues)		
	Toplam	Varyansın	Toplam %
1	4,906	23,362	23,362
2	2,324	11,068	34,430

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Tablo 2. Madde matriksi

	Component 1
Tutum17	,603
Tutum14	,595
Tutum18	,589
Tutum8	,575
Tutum2	,572
Tutum10	,559
Tutum4	,531
Tutum9	,517
Tutum21	,492
Tutum1	,490
Tutum12	,476
Tutum16	,451
Tutum20	,448
Tutum6	,443
Tutum19	,435
Tutum11	,427
Tutum5	,404
Tutum15	,396
Tutum13	,393
Tutum7	,354
Tutum3	,203

Extraction Method: Principal Component Analysis. a7 components extracted.

Veri Toplama Süreci

Veriler Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu ikinci sınıf

öğrencilerinin Sosyal Hizmet Kuram ve Uygulamaları II ile İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre II dersini aldıkları sırada gerçekleştirilmiştir. Derste bulunan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve veri toplama araçları kendilerine dağıtılmış ve yanıtlanmamış soru bırakmamaları istenmiştir. Öğrenciler veri toplama araçlarını ortalama 15 dakikalık bir süre içinde doldurmuşlardır. Daha sonra ilgili veri toplama araçlarının denetimi yapılmış ve yanıtlanmamış soru bulunmadığı belirlendikten sonra veri toplama süreci tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen verilen sosyal bilimlerde istatistiksel analizler yapmaya olanak sağlayan SPSS programı ile çözümlenmiş ve değişkenlerin niteliğine bağlı olarak %, standart sapma, ortalama, t, F ve r analizleri yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular; a) araştırma kapsamına giren öğrencileri tanıttıcı bulgular, b) HIV/AIDS'e ilişkin betimleyici bulgular, c) Öğrencilerin kimi sosyodemografik özellikleri ve AIDS'le ilgili konulara bakışları ile AIDS bilgisi arasındaki ilişkilere ilişkin bulgular ve d) Tablo 6. Öğrencilerin kimi sosyodemografik özellikleri ve AIDS'le ilgili konulara bakışları ile AIDS'lilere yönelik tutumları arasındaki ilişkilere ilişkin bulgular olmak üzere dört ana grupta ele alınmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin olarak tablolar hazırlanmış ve her bir tabloya ilişkin yorumlar verilmiştir.

Tablo 3. Tanıtıcı Bulgular

Sosyo-Demografik Değişkenler	(n=82)
Cinsiyet	
Erkek	n = 39 (%47.6)
Kadın	n = 43 (% 52.4)
Yaş	ort = 21.73 (ss 1.93)
Medeni durumu	
Evli	n = 1 (% 1.2)
Bekar	n = 81 (% 98.8)
Doğum yeri	
Köy	n = 9 (% 11.0)
Kasaba	n = 16 (% 19.5)
Kent	n = 57 (% 69.5)
Sosyal güvence durumu	
SSK	n = 26 (% 31.7)
Emekli Sandığı	n = 13 (% 15.9)
Bağkur	n = 12 (% 14.6)
Diğer	n = 1 (% 1.2)
Yok	n = 30 (% 36.6)
Gelir	ort = 205.88 milyon TL (ss 128.75)
AIDS bilgi puanı	ort = 13.64 (ss 1.39)
AIDS tutum puanı	ort = 107.16 (ss 12.27)

Tablo 3'te araştırma kapsamına giren öğrencilerin cinsiyet, yaş, medeni durum, doğum yeri, sosyal güvence, gelir durumu ile AIDS bilgi ve tutum puanına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere göre öğrencilerin cinsiyet dağılımı birbirine yakın, yirmili yaşların başlarında, neredeyse tamamının bekar ve büyük ölçüde kent kökenli ve sosyal güvenceye sahip olduğu görülmektedir.

Öğrenciler daha önce de belirtildiği üzere AIDS'le ilgili 15 soruya yanıt vermişler ve tablodan da anlaşılaca-

ğı üzere yaklaşık 14 soruya doğru yanıt vermişlerdir. Bu bağlamda öğrencilerin AIDS konusundaki bilgi düzeylerinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrenciler daha önce de ifade edildiği üzere 21 sorudan oluşan AIDS tutum ölçeğini doldürmüşlardır, ölçekten en az 21 en çok 126 puan alınabildiği düşünülürse öğrencilerin genelde AIDS'li kişilere yönelik tutumlarının olumlu olduğu ifade edilebilir. oluşan puanlarının yüksek ve tutum puanlarının genelde olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4. HIV/AIDS'e İlişkin Betimleyici Bulgular

HIV/AIDS Değişkenleri	(n=82)
Kendisine HIV/AIDS bulaşacağını düşünme durumu	
Evet	n = 22 (%26.8)
Hayır	n = 60(% 73.2)
HIV/AIDS testi yaptıрма durumu	
Evet	n = 6 (%7.3)
Hayır	n = 76(% 92.7)
AIDS'li bir tanıdığı/arkadaşı bulunma durumu	
Evet	n = 3 (%3.7)
Hayır	n = 79(% 96.3)
Başkalarıyla AIDS hakkında konuşma durumu	
Evet	n = 76 (%92.7)
Hayır	n = 6(% 7.3)
Cinsel açıdan aktif olma durumu	
Evet	n = 20 (%42.4)
Hayır	n = 62(%75.6)
Kondom kullanma durumu	
Evet	n = 8 (%40.0)
Hayır	n = 12(%60.0)
AIDS eğitimi alma durumu	
Evet	n = 34 (%41.5)
Hayır	n = 48(%58.5)

Tablo 4'te araştırma kapsamına giren öğrencilerin kendilerine HIV/AIDS bulaşacağını düşünme, HIV/AIDS testi yaptıрма, AIDS'li bir tanıdığı/arkadaşı bulunma, başkalarıyla AIDS hakkında konuşma, cinsel açıdan aktif olma, aktif bir cinsel yaşama sahipse kondom kullanma ve AIDS eğitimi alma durumuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin

yaklaşık dörtte birinin kendisine HIV/AIDS bulaşacağını düşündüğü, onda birinin HIV/AIDS testi yaptırdığı, çok azının AIDS'li bir tanıdığı/arkadaşı bulunduğu, onda dokuzunun başkalarıyla AIDS hakkında konuştuğu, dörtte birinin cinsel açıdan aktif olduğu ve bunların üçte ikisinin kondom kullandığı ve öğrencilerin yaklaşık yarısının AIDS eğitimi aldığı görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin kimi sosyo-demografik özellikleri ve AIDS'le ilgili konulara bakışları ile AIDS bilgisi arasındaki ilişkilere ilişkin bulgular

Değişkenler	Benlik Saygısı			İstatistik
	n	ort	ss	
Cinsiyet				
Erkek	39	13,5897	1,4639	t= -0.349
Kadın	43	13,6977	1,3369	
Yaş	82			r= 0.157
Doğum yeri				
Köy	9	13,7778	,8333	F = 0.044
Kasaba	16	13,6250	1,5438	
Kent	57	13,6316	1,4347	
Sosyal güvence durumu				
SSK	26	13,5000	1,5033	F =1.689
Emekli Sandığı	13	14,3846	,8697	
Bağkur	12	13,2500	1,9129	
Sosyal Güv. Yok	31	13,6129	1,1741	
Gelir	17			r= 0.043
Kendisine HIV/AIDS bulaşacağını düşünme durumu				
Evet	22	13,5455	1,5653	t= -0.396
Hayır	60	13,6833	1,3339	
HIV/AIDS testi yaptıрма durumu				
Evet	6	13,8333	1,4720	t= 0.340
Hayır	76	13,6316	1,3937	
AIDS'li bir tanıdığı / arkadaşı bulunma durumu				
Evet	3	13,6667	1,5275	t= 0.026
Hayır	79	13,6456	1,3963	
Başkalarıyla AIDS hakkında konuşma durumu				
Evet	76	13,6053	1,3960	t= -0.951
Hayır	6	14,1667	1,3292	
Cinsel açıdan aktif olma durumu				
Evet	20	13,8500	,9881	t= 0.751
Hayır	62	13,5806	1,4992	
Kondom kullanma durumu				
Evet	8	13,7500	,8864	t= -0.361
Hayır	12	13,9167	1,0836	
AIDS eğitimi alma durumu				
Evet	34	14,1176	,9134	t= 2.679**
Hayır	48	13,3125	1,5731	

* p < 0.05 ** p < 0.01 ***p < 0.000

Tablo 5'te araştırma kapsamına giren öğrencilerin kimi sosyo-demografik özellikleri ve AIDS'le ilgili konulara bakışları ile AIDS bilgisi a-

rasındaki ilişkilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin AIDS konusunda eğitim

alma durumları dışında diğer özelliklerin tümünde AIDS konusundaki bilgilerinin farklılaşmamaktadır. Buna göre HIV/AIDS konusunda eğitim a-

lan öğrencilerin bilgi düzeyleri alınan öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin kimi sosyo-demografik özellikleri ve AIDS'le ilgili konulara bakışları ile AIDS'lilere yönelik tutumları arasındaki ilişkilerle ilişkin bulgular

Değişkenler	Benlik Saygısı			İstatistik
	n	ort	ss	
Cinsiyet				
Erkek	39	102,6667	13,1676	t= -3.350***
Kadın	43	111,2326	9,8871	
Yaş	82			r= -0.108
Doğum yeri				
Köy	9	105,4444	16,6817	F = 2.168
Kasaba	16	101,9375	12,6041	
Kent	57	108,8947	11,1414	
Sosyal güvence durumu				
SSK	26	110,9231	8,2458	F =1.410
Emekli Sandığı	13	103,1538	16,9305	
Bağkur	12	106,4167	15,8313	
Sosyal Güv. Yok	31	105,9677	11,0619	
Gelir	17			r= -0.311
Kendisine HIV/AIDS bulaşacağını düşünme durumu				
Evet	22	108,0000	10,7924	t= 0.374
Hayır	60	106,8500	12,8404	
HIV/AIDS testi yaptıрма durumu				
Evet	6	103,5000	10,9681	t= -0.757
Hayır	76	107,4474	12,3864	
AIDS'li bir tanıdığı/arkadaşı bulunma durumu				
Evet	3	95,6667	3,0551	t= -1.671
Hayır	79	107,5949	12,2814	
Başkalarıyla AIDS hakkında konuşma durumu				
Evet	76	107,5526	11,9481	t= 1.036
Hayır	6	102,1667	16,2901	
Cinsel açıdan aktif olma durumu				
Evet	20	106,1000	9,6240	t= -0.441
Hayır	62	107,5000	13,0607	
Kondom kullanma durumu				
Evet	8	105,8750	12,3455	t= -0.083
Hayır	12	106,2500	7,9330	
AIDS eğitimi alma durumu				
Evet	34	108,6176	10,1534	t= 0.905
Hayır	48	106,1250	13,5813	

* p < 0.05 ** p < 0.01 ***p < 0.001

Tablo 6'da araştırma kapsamına giren öğrencilerin kimi sosyo-demografik özellikleri ve AIDS'le ilgili konulara bakışları ile AIDS'li kişilere yönelik tutumları arasındaki ilişkilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablodan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin AIDS konusunda cinsiyet dışında diğer özelliklerin tümünde AIDS konusundaki tutumları farklılaşmamaktadır. Buna göre kız öğrencilerin AIDS'li kişilere yönelik tutumları erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucunda; öğrencilerin büyük bir bölümünün kendilerine AIDS bulaşmayacağını düşündüğü, bu nedenle çok azının test yaptırdığı, çok azının AIDS'li bir tanıdığı/arkadaşı bulunmasına rağmen büyük bir çoğunluğunun başkalarıyla AIDS hakkında konuştuğu belirlenmiştir. Öğrencilerin dörtte birinin cinsel açıdan aktif olmasına rağmen büyük bir çoğunluğunun cinsel ilişki sırasında kondom kullanmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin yaklaşık yarısının AIDS eğitimi alması ve okul müfredatında AIDS ile ilgili konulara oldukça fazla yer verilmesi nedeniyle AIDS konusundaki bilgi düzeyleri oldukça yüksek ve AIDS'li kişilere tutumlarının olumlu olduğu anlaşılmıştır.

Öğrencilerin kimi sosyo-demografik özellikleri ve AIDS'le ilgili konulara bakışları ile AIDS bilgisi arasındaki ilişkiler değerlendirildiğinde eğitim almanın bilgi düzeyini anlamlı düzeyde artırdığı görülmektedir.

Son olarak kız öğrencilerin AIDS'li kişilere yönelik tutumları erkek öğ-

rencilere göre daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin AIDS konusunda bilgi düzeylerinin artmasında eğitimin önemi açık bir şekilde ortaya çıkmıştır; bu nedenle AIDS eğitimine özel bir önem verilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte tutum değişimi oldukça karmaşık bir süreç izlemektedir. Olumlu tutumların kazanılmasında çeşitli faktörler rol oynamaktadır. Bu faktörlerin anlaşılması ve tutum değişimine yönelik çabaların artırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Bowman, J.M., Brown, S.T., ve Eason, F.R. (1994). "Attitudes of baccalaureate nursing students in one school toward acquired immune deficiency syndrome", *AIDS Education and Prevention*, 6, 535-541.

Brown, Y., Calder, B., ve Rae, D. (1990). "The effect of knowledge on nursing students' attitudes toward individuals with AIDS", *Journal of Nursing Education*, 29, 367-372.

Çok, F., Ersever, H. ve Ann Gray, L. (1988). "Bir grup üniversite öğrencisinde cinsel davranış", *HIV/AIDS*, 1 (1), 23-29.

Dalgıç, N., Sarp, N. ve Yalçın, M. (1999). "An evaluation of knowledge of AIDS of third grade high school students", *HIV/AIDS*, 2 (2), 69-73.

Douglas, C.J., Kalman, C.M., ve Kalman, T.P. (1985). "Homophobia among physicians and nurses: An empirical study", *Hospital and Community Psychiatry*, 36, 1309-1311.

Duyan, V. (2001). "HIV/AIDS'e İlişkin Damgalama ve Sosyal Destek", *Sağlık ve Toplum*, 11 (1) 3-11.

Duyan, V., Ağalar, F. ve I. Sayek. (2001). "Surgeons' attitudes toward HIV/AIDS in Turkey", *AIDS Care*, 13 (2), 243-250.

Duyan, V., Ağalar, F. ve Ünal, S. (1988). "Tıp Fakültesi öğrencilerinin HIV/AIDS'e ilişkin yaklaşımları", *HIV/AIDS*, 1 (1), 30-34.

Elbaş, N.Ö. ve Şenol, S. (1988). "Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin HIV/AIDS'e ilişkin bilgi ve düşünceleri", *HIV/AIDS*, 1 (2), 74-80.

Froman, R.D., Owen, S.V., ve Daisy, C. (1991). "Development of a measure of attitudes towards persons with AIDS", *Image: Journal of Nursing Scholarship*, 24(2), 149-152.

Goldenberg, D., ve Laschinger, H. (1991). "Attitudes and normative beliefs of nursing students as predictors of intended care behaviors with AIDS patients: A test of the Ajzen-Fishbein theory of reasoned action". *Journal of Nursing Education*, 30, 119-126.

Gross, E.J., ve Passannante, M. (1993). "Educating school nurses to care for HIV-infected children in school", *Journal of School Health*, 63, 307-311.

İçli, G. ve Yalçın N. (2002). "Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin AIDS hakkındaki bilgi düzeyleri", *HIV/AIDS*, 5 (1) 24-29.

Jemmott, L.S., Jemmott, J.B., III, ve Cruz-Collins, M. (1992). "Predicting AIDS patient care intentions among nursing students", *Nursing Research*, 41, 172-177.

Kelly, J.A., St. Lawrence, J.S., Hood, H.V., Smith, S., ve Cook, D.J. (1988b). "Stigmatization of AIDS patients by physicians", *American Journal of Public Health*, 77, 789-791.

Kelly, J.A., St. Lawrence, J.S., Hood, H.V., Smith, S., ve Cook D.J. (1988a). "Nurses' attitudes toward AIDS", *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 19, 78-83.

Özcebe, H. (2002). "Üniversite gençliğinde güvenli cinsel yaşam", *HIV/AIDS*, 5 (2), 51-58.

Strasser, J.A., ve Damrosch, S. (1992). "Graduate nursing students' attitudes toward gay and hemophilic men with AIDS", *Evaluation and the Health Professions*, 15, 115-127.

Sünter, A.T., Canbaz, S. ve diğ. (1999). "Diş Hekimliği Fakültesi 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin AIDS konusundaki bilgi, tutum ve davranışları", *HIV/AIDS*, 2 (3), 110-116.

Temoshok, L., Sweet, D.M. ve Zich, J. (1987). "The three city comparison of the public's knowledge and attitudes about AIDS", *Psychology and Health*, 1 (1), 43-60.

Türk, M., Çiçeklioğlu, M. ve diğ. (2000). "Ege Üniversitesi üniversite birinci sınıf öğrencileri ile HIV/AIDS konusunda odak grup görüşmeleri", *HIV/AIDS*, 3 (1), 25-31.

vanServellen, G.M., Lewis, C.E., ve Leake, B. (1988). "Nurses' responses to the AIDS crisis: Implications for coding education programs", *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 19, 4-8.

Yıldırım, R.C. ve Apan, T. (2001). "Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeyleri", *HIV/AIDS*, 4 (1), 17-22.

EK 1. SORUKAĞIDI

Bu çalışma ile insanların HIV/AIDS'e ilişkin bilgi ve tutumlarının ne olduğu ve HIV/AIDS konusundaki bilgi gereksiniminin neler olabileceğinin belirlenmesine çalışılmaktadır. Sorulara vereceğiniz cevaplarda kimliğinizi belirtecek hiçbir şey yazmanız istenmemektedir. İçten yanıtlarınız, katkılarınız ve önerileriniz için teşekkür ederim.

Cinsiyetiniz Yaşınız Mesleğiniz.....

Aylık geliriniz Medeni durumunuz

Kendinize AIDS bulacağını düşünüyor musunuz? () Evet () Hayır

AIDS virüsü (HIV) için test yaptırdınız mı? () Evet () Hayır

AIDS'li bir tanıdığınız var mı? () Evet () Hayır

AIDS'li bir kişi ile arkadaşlık yapar mısınız? () Evet () Hayır

Başkalarıyla AIDS hakkında konuşuyor musunuz?() Evet () Hayır

Prezervatif (kondom) kullanıyor musunuz? () Evet () Hayır

		Doğru	Yanlış	Bilmiyor
1.	HIV/AIDS insanların bağışıklık sistemini bozar	()	()	()
2.	HIV/AIDS cinsel ilişki yoluyla başkalarına bulaştırılabilir.....	()	()	()
3.	HIV/AIDS'li hamile bir kadın hastalığı bebeğine bulaştırabilir.....	()	()	()
4.	Şu anda HIV/AIDS hastalığının tedavisi yoktur	()	()	()
5.	HIV/AIDS, bu hastalığa yakalanmış bir kişinin çalıştığı iş yerinde bulunma yoluyla bulaşır.....	()	()	()
6.	HIV/AIDS, bu hastalığa yakalanmış bir kişiyle tokalaşma, dokunma, yanaktan öpme yoluyla bulaşır.....	()	()	()
7.	HIV/AIDS, bu hastalığa yakalanmış bir kişiyle tabak, çatal, kaşık ve bardağı paylaşma yoluyla bulaşır.....	()	()	()
8.	HIV/AIDS halka açık tuvaletleri kullanma yoluyla bulaşır.....	()	()	()
9.	HIV/AIDS enfeksiyon bulaşmış iğne, şırıngayı paylaşma yoluyla bulaşır	()	()	()
10.	HIV/AIDS sivrisinek veya böcek ısırması yoluyla bulaşır.....	()	()	()
11.	HIV/AIDS'ten korunmada kondom kullanmak etkili bir yoldur	()	()	()
12.	HIV/AIDS erken teşhis ile tedavi edilebilir.....	()	()	()
13.	HIV/AIDS kan, organ bağışi yoluyla başkalarına bulaşır.....	()	()	()
14.	HIV/AIDS cinsel ilişki sonrası banyo yapılırsa bulaşmaz	()	()	()
15.	HIV/AIDS hastaları aşırı kilo kaybederler.....	()	()	()

AIDS'li Bireylere Yönelik Tutum Envanteri

Tutum Maddeleri	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. AIDS'li insanların çoğunun suçlaması gereken kişi sadece kendileridir.	()	()	()	()	()	()
2. AIDS'li insanların çoğu AIDS'li olmayı hak etmiştir.	()	()	()	()	()	()
3. HIV pozitif kişilerin diğer insanlarla aynı restoranda yemek yemesine izin verilmemelidir.	()	()	()	()	()	()
4. Eğer AIDS'li bir kişi ile aynı ortamda çalışıyor olsaydım, ailemi ve arkadaşlarımı AIDS'e yakalanma riskine maruz bıraktığımdan endişe duyardım.	()	()	()	()	()	()

5. Eğer ebeveynlerden birisi AIDS'li ise çocuklar evden başka bir yere gönderilmelidir.	()	()	()	()	()	()
6. Damardan uyuşturucu madde kullananların AIDS'e yakalanmayı hak ettiklerini düşünürüm.	()	()	()	()	()	()
7. Bebeğine HIV bulaştıran kadınlar hakkında çocuk istismarı nedeniyle dava açılmalıdır.	()	()	()	()	()	()
8. Homoseksüalite yasadışı kabul edilmelidir.	()	()	()	()	()	()
9. Damardan uyuşturucu madde kullananlara kıyasla AIDS'e kan nakli yoluyla yakalananlara daha fazla sempati duyarım.	()	()	()	()	()	()
10. Arkadaşarımdan birisinin homoseksüel olduğunu öğrensem, onunla arkadaşlığımı sürdürmezdim.	()	()	()	()	()	()
11. Herhangi bir kişiyle sosyal temas yoluyla AIDS'e yakalanacağımdan endişe duyarım.	()	()	()	()	()	()
12. Kan nakli yoluyla AIDS'e yakalananlar, damardan uyuşturucu madde kullanma yoluyla yakalananlara kıyasla tedavi almayı daha fazla hak etmektedirler.	()	()	()	()	()	()
13. Öğretmenlerinden birinin homoseksüel olduğunu öğrenmiş olsam, çocukların AIDS'e yakalanacağından endişe duyardım.	()	()	()	()	()	()
14. Cinsel yolla AIDS'e yakalanan insanlara çok az sempati duyarım.	()	()	()	()	()	()
15. AIDS'li insanların diğer insanlarla aynı haklara sahip olduklarını düşünürüm.	()	()	()	()	()	()
16. AIDS'li insanlara samimi, içten yaklaşım göstermek çok önemlidir.	()	()	()	()	()	()
17. Homoseksüel bir kişinin eşi/partneri, heteroseksüel bir kişinin eşi/partneriyle aynı saygı ve nezaketi görmelidir.	()	()	()	()	()	()
18. AIDS'li kişiler diğer insanların gördüğü saygı ve nezaketin aynısını görmelidir.	()	()	()	()	()	()
19. AIDS'li insanların yaşadığı acıları anlar ve bunlara hoşgörüyle yaklaşırım.	()	()	()	()	()	()
20. AIDS'li insanların yaşamını kolaylaştırmak için bir şeyler yapmak isterdim.	()	()	()	()	()	()
21. HIV pozitif bir kişiye yardım edebilmek için elimden gelen her şeyi yapardım.	()	()	()	()	()	()